

„Coiful de bronz de la Pișcolț” (jud. Satu Mare) de 3000 de ani – evaluat la categoria „tezaur”

de Conf. univ. dr. George V Grigore

Între piesele arheologice valoroase ale Muzeului Județean Satu Mare se află și „Coiful de bronz de la Pișcolț” de 3000 de ani, evaluat la categoria „tezaur”. Ca o legătură peste timp, Muzeul Județean Mureș anunța în anul 2018 faptul că un detectorist amator a reușit să descopere, în zona orașului Miercurea Nirajului, un depozit de bronzuri cu 18 piese, datând din secolele X-IX î.Hr., între care și un coif în formă de clopot, al treilea de acest gen găsit pe teritoriul României, până în prezent. Pentru a înțelege valoarea acestui artefact vechi de 3000 de ani, expertul în Epoca Bronzului din cadrul *Muzeului Județean Mureș*, Rezi Botond, a spus „...*Piesa de rezistență a depozitului este acest coif de bronz, așa numitul coif în formă de clopot. Coifurile apar în Epoca bronzului târziu, de la 1400-1300 î.Hr.. În Europa avem în jur de 120 de coifuri de bronz, vreo 90 de scuturi din bronz, vreo 60 de apărătoare de picioare și vreo 30 de armuri. Piese care se pot încadra în categoria armelor defensive sunt extrem de rare în Epoca Bronzului. Cel mai probabil foloseau diferite materiale organice care nu s-au păstrat. Coiful în formă de clopot este de asemenea foarte rar, în tot Bazinul Carpatic și în toată Europa s-au descoperit 14 astfel de exemplare, în România mai avem două exemplare întregi, un exemplar la Muzeul din Carei, descoperit la Pișcolț, și un alt exemplar descoperit la Șoarș în județul Brașov, care se află la Muzeul Brunkenthal din Sibiu. Muzeul Județean Mureș se aliniază într-o companie selectă*”. Acesta a mai spus că, date fiind descoperirile coifurilor cu predilecție în zona Bazinului Carpatic, se

presupune că centrul de producție al acestor coifuri se poate plasa undeva în această zonă. *„Au mai fost descoperite coifuri asemănătoare în Danemarca, Germania sau Italia, dar centrul de greutate și centrul de producție se află în Bazinul Carpatic. Potrivit acestuia, fenomenul îngropării bronzului apare încă în Neoliticul Mijlociu, când pe lângă piese de piatră apar și câteva piese din metal. „Această tradiție a îngropării pieselor se păstrează peste milenii. Chiar și la celți avem această tradiție de a îngropa piese și arme în pământ. Aceste depozite nu sunt morminte, nu sunt inventare funerare, ci sunt acele descoperiri unde avem două sau mii de piese îngropate simultan într-o groapă sau depuse într-un vas ceramic sau de metal”*, a precizat Rezi Botond. Ca o ipoteză de lucru, pot spune că aceste depozite îngropate ca ofrande erau un fel de restituire către Marea mamă planetară a materialelor pe care le-au scos oamenii la un moment dat din măruntaiele planetei și pe care le-au folosit, iar acum erau redade naturii, cu mulțumirile de rigoare. *„Cred că acest coif va fi încadrat ca tezaur”*, a apreciat Soos Zoltan.

În colecțiile valoroase ale Muzeului Municipal Carei (jud. Satu Mare) se află „Coiful de la Pișcolț”, având numărul de inventar 2290 și evaluat a fi din perioada Hallstat timpuriu (secolele X-IX î.Hr.). Acesta a fost descoperit în zona „Via Veche”, din Pișcolț (jud. Satu Mare). Este lucrat din tablă de bronz, are formă de clopot, având grosimea în partea sa interioară de 3 mm. Se compune din două părți, calota și butonul de ornament. La baza calotei sunt executate șapte găuri mici rotunde pentru montarea căptușelii de piele. Pe calotă s-au observat urmele unei lovituri puternice care a spart coiful, iar ulterior au fost reparate cu o bucată de bronz prinsă în nituri. Butonul de bronz care împodobește partea superioară a calotei este lucrat prin turnare și fixat ulterior. Este de formă conică și se termină într-un buton globular perforat în mijloc. Orificiul servea probabil la fixarea diferitelor pene de păsări (tip „moț”). Pe corp are ca ornament mai multe cercuri concentrice, reliefate. La bază cercurilor concentrice sunt mai late, fiind umplute cu linii mici incizate. Împreună cu coiful a fost

descoperit și un vas de bronz cu gura largă, ușor evazată, fundul profilat cu umbo, în interior.

Comuna Pișcolt unde a avut loc descoperirea este situată în zona de nord-vest a țării, în județul Satu-Mare, la limita cu județul Bihor, pe șoseaua națională DN 19, care face legătura între orașele Satu-Mare și Oradea. Situată în sud-vestul județului la o distanță de 54 km de municipiul Satu-Mare și 18 km de orasul Carei, comuna Pișcolț ocupă locul al 23-lea dintre comunele județului ca mărime. Limitele comunei sunt: la vest-Ungaria pe o lungime de circa 4,5 km, la nord – comuna Sanislău pe o lungime de aproximativ 11 km, în partea de sud și sud-vest – comuna Curtuișeni pe o lungime de circa 17 km, la est – comuna Petrești pe o lungime de 4,8 km iar la sud-est – comuna Andrid pe lungime de 6,2 km. Lungimea totală a hotarelor comunei cu zonele învecinate este de peste 45 km. Denumirea localității este foarte veche și este considerată de către Coriolan Suciu în *„Dicționarul Localităților din Transilvania”* ca fiind de origine pecenegă. Prima mențiune documentară despre localitate este din anul 1329, unde apare sub numele de „Villa Piskolch” și se găsește în arhiva Pontifecelui român și în registrele de zeciuală. Denumirea comunei este menționată mai târziu în 1458 sub denumirea de Piskolth, în 1476 sub denumirea de Piskalth, în 1692 – Pișcoot, în 1828 – Piskolth iar în 1851 – Piskolt. Vechimea vieții în localitate este dinaintea erei noastre, fapt dovedit cu ocazia săpăturilor arheologice efectuate de către specialistii Muzeului Județean Satu-Mare și ai Muzeului Orășenesc Carei. Cu această ocazie s-a stabilit existența unei civilizații traco-celtice și au fost descoperite mai multe necropole a căror caracteristică este dominația elementului tracic. Neoliticul este prezent în punctele: „Groapa comorii” – Kincserem și cariera de lut. La punctul numit „Nisipărie” – Homokosdomb, cercetările efectuate între anii 1970 -1977 au scos la iveală o vastă așezare încadrată în cultura arheologică numită cultura Baden (2400 -2200 î.Hr.). Epoca bronzului este mai bogată și prezentă în cultura arheologică Nir, Otomani, Suciul de Sus și Gava. Tot la Nisipărie a fost cercetată o mare necropolă din

a doua epocă a fierului „Latene” care aparține unei populații dacoceltice și se încadrează între secolele IV – III î.Hr., unde au fost studiate 185 de complexe funerare. În hotarul satului au mai fost semnalate urme de așezări din secolele II – IV e.n. În toamna anului 1969, la 300 metri spre NV de șoseaua Pișcolț – Curtuișeni, în locul numit „Via veche”, au fost scoase la suprafață cu ocazia arăturilor adânci de toamnă numeroase vestigii arheologice. Printre fragmentele ceramice și chirpici, țăranii au găsit un coif și un vas mic de bronz (situlă?), obiecte care au fost predate Muzeului Orășenesc Carei. Într-un studiu apărut în 1987 privind neoliticul dezvoltat din NV României este larg discutată și zona Careiului. Pentru acest teritoriu descoperirile arheologice au fost încadrate în „Grupul Pișcolț” stabilindu-se trei faze evolutive. Momentul evoluției maxime a ceramicii pictate din acest spațiu geografic este marcat prin descoperirile de la Pișcolț – Lutărie. Aceste complexe arheologice au fost încadrate în faza mijlocie a „Grupului Pișcolț”. Unele forme de vase și motive ornamentale ca benzile de linii paralele se vor dezvolta în faza târzie a Grupului. Pe marginea unei vechi cărămidarii, în toamna anului 1980, printre alte complexe arheologice (cultura Tisa III și cultura Baden) și morminte din epoca migrațiilor, s-a profilat o groapă cu diametrul de 5,20 m și adâncimea de 2,60 m. În această s-au găsit fragmente ceramice uzuale și o categorie de ceramică mai fină ornamentată sau pictată pe un fond alb-galbui peste care se aplicau motive de culoare neagră bituminoasă. Din totalul de 159 fragmente ceramice, 42 bucăți aparțin speciei uzuale, 57 de bucăți din vasele fine nepictate și 60 de fragmente de vase pictate. În jurul comunei existau în secolul XIII o serie de așezări omenești, dintre acestea cea mai importantă fiind localitatea Onaad, care a fost populată până în anul 1284. De la această dată nu mai există populație aici și se pare că toți locuitorii Onaadului s-au așezat în jurul bălților unde s-a ridicat vatra satului Pișcolț. Localitatea a fost întemeiată de către iobagii cetății Satu-Mare și de către locuitorii din jurul Onaadului, iar în anul 1300 a fost ruptă și anexată la Mănăstirea din Sîntiob, Raionul Marghita. În

anul 1331 localitatea Pișcolț împreună cu mănăstirea Sîntiob au trecut sub jurisdicția călugărilor paulini. În acea vreme Pișcolțul a ajuns să fie un mic orașel de câmpie cu 82 de proprietăți și localitate de vamă. Abia în anul 1454 a devenit un punct vamal important și aparținea județului Satu-Mare, lucru ce a contribuit substanțial la dezvoltarea localității și a permis că în curând să fie declarat oraș de câmpie. Liniile de legătură cu Ungaria în această perioadă treceau prin Pișcolț, aici existând și un punct de schimb de cai poștali pe strada Viilor la numărul 475. În anul 1556, după ce Bocșai Ștefan i-a alungat pe nemți de pe acest teritoriu, a predat Sîntiobul cu toate averile sale căpitanului său Reday Francisc a cărui urmași au stăpânit până la anul 1867. În timpul stăpânirii mai sus arătate cetățenii comunei au plătit, dar nu numai ungarilor ci și turcilor. Aceștia din urmă au pustiit comuna și toate celelalte sate din jur, toți cetățenii refugiindu-se și revenind la vatră abia după 3 ani. În jurul anului 1825 localitatea era cunoscută ca un important târg de câmpie.

Revenind asupra ipotezei că în zona Bazinului Carpatic se afla centrul principal de producție al acestor coifuri de tip clopot din bronz acum 3000 de ani, acordă șansa existenței unei manufacturi importante, a unor meșteri metalurghi – artizani ce, prin tot ceea ce puteau produce, puteau dota cu echipament o întreagă castă cavaleriească, sau chiar o viitoare armată bine dotată. Aceste coifuri deveneau și mai spectaculoase cu smocul de pene în vârf (sau peri lungi din cozile de cal?) ce le împodobeau, aceștia devenind „gaeții” – geții, fii Mamei Gaya Vultureanca; sau „decebalii” (ducipalii) - cei din neamul calului. Comandanții ce le purtau astfel împodobite devenind niște adevărați „moțați”, sau „codați” („cozioni” – ritualul valahoe-egiptean la purtării cozii). Să nu uităm că, după apariția acestor coifuri clopot acum 3000 de ani, pe scena istoriei au apărut acum 2500 de ani și coifurilor princiare geto-dace „cu ochi”, din aur și argint, dar și cnemidele de ritual, cupele bitronconice și bogatele tezaure de ornamente pentru harnașamentul cavaleresc (Cavalerul Dac, Trac, Danubian, Zamolxian, etc.).

Surse: wikipedia.org; radiomures.ro; zi-de-zi.ro, agerpres.ro, muzeulmures.ro, cjmures.ro, punctul.ro; miercureanirajului.ro, ardealnews.ro; satmareanul.net; enciclopedia-dacica.ro; gazetanord-vest.ro; muzeusm.ro

„Coiful de bronz de la Pișcolț” (jud. Satu Mare) de 3000 de ani – evaluat la categoria „tezaur”